

Sygn. akt I Ns 3525/14

POSTANOWIENIE

Dnia 3 czerwca 2015 roku

Sąd Rejonowy w Gliwicach Wydział I Cywilny w składzie następującym :

Przewodniczący : SSR Grzegorz Korfanty

Protokolant : Celina Bąk

Po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 czerwca 2015 roku w G.

sprawy z wniosku **A. W. (1)**

z udziałem J. P.

o zatwierdzenie uchylecia się od skutków nie złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku

po s t a n a w i a :

1. oddalić wniosek;
2. kosztami postępowania obciążyć uczestników postępowania w zakresie przez nich poniesionym.

SSR Grzegorz Korfanty

Sygn. akt I Ns 3525/14

UZASADNIENIE

W dniu 3 listopada 2014 roku małoletni A. W. (1) reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego R. W. (1) złożył wniosek o zatwierdzenie przez Sąd uchylecia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia woli o odrzuceniu spadku po zmarłym dziadku A. W. (2). Ponadto małoletni wniósł o przyjęcie przez Sąd oświadczenia woli o odrzuceniu spadku po zmarłym.

W uzasadnieniu wskazano, iż A. W. (2) zmarł w dniu 22 września 2012 roku. W dniu 5 grudnia 2012 roku synowie zmarłego R. W. (2) i R. W. (1) złożyli przed notariuszem oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu. W ocenie wnioskodawcy, kolejną osobą powołaną do dziedziczenia po zmarłym jest małoletni A. W. (1). Postanowieniem z dnia 26 marca 2013 roku w sprawie III Nsm 864/12 Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach Wydział III Rodzinny i Nieletnich wyraził zgodę na złożenie przez wnioskodawcę R. W. (1) oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego syna A. W. (1) po zmarłym A. W. (2). Niemniej jednak ojciec małoletniego nie złożył oświadczenia w imieniu swojego małoletniego syna, wobec czego nabył on spadek z uwagi na upływ 6-miesięcznego ustawowego terminu. W ocenie przedstawiciela ustawowego, działając w imieniu małoletniego pozostawał w błędzie co do przepisów prawa obowiązujących w zakresie terminu do złożenia oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku, a także co do samej konieczności złożenia takiego oświadczenia i z tego względu nie złożył go. Jak podał, było to wynikiem niezrozumienia pouczenia udzielonego mu przez notariusza.

W dalszym toku postępowania ojciec jako przedstawiciel ustawowy małoletniego wnioskodawcy podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Uczestniczka postępowania J. P. nie złożyła żadnego oświadczenia w sprawie i nie zajęła stanowiska.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca A. W. (2), syn M. i M., zmarł dnia 22 września 2012 roku w G.. Jego ostanie miejsce zamieszkania nie jest znane. Spadkodawca miał cztery córki M. W., M. P., B. K. i D. W. oraz dwóch synów R. W. (1) i R. W. (2). Do kręgu spadkobierców ustawowych po zmarłym należy również syn córki zmarłego P. P.. Zmarły miał również żonę G. W..

Nie wiadomo gdzie spadkodawca mieszkał przed śmiercią. Synowie nie utrzymywali z nim kontaktów. Spadkodawca był zadłużony. Wobec zmarłego w dniu 25 lipca 2011 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygnaturze akt VI Nc-e 445825/11, zobowiązując go do zapłaty kwoty 101211,74 złotych oraz kwoty 4866 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu na rzecz G. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W.. Pismem z dnia 2 października 2013 roku wskazany wierzyciel wezwał żonę zmarłego G. W. do zapłaty na jego rzecz kwoty 137 358,36 złotych wraz z ustawowymi odsetkami. Wskazano, iż wiarygodność wynika z umowy kredytu nr (...) zawartej w dniu 20 sierpnia 2008 roku przez A. W. (2) z (...) Bankiem (...) S.A. w W., a nadto została stwierdzona powołanym wyżej nakazem zapłaty.

Oświadczeniem z dnia 5 grudnia 2012 roku przed notariuszem D. S. – Kancelaria Notarialna w G. przy ul. (...), synowie zmarłego R. W. (1) i R. W. (2) odrzucili spadek po ojcu A. W. (2). R. W. (1) oświadczył, iż jego jedynym zstępnym jest małoletni A. W. (1) urodzony w dniu (...). R. W. (2) nie posiada zstępnym. R. W. (1) został pouczony przez notariusza o skutkach dojścia do dziedziczenia małoletniego, w szczególności o konieczności uzyskania zezwolenia sądu opiekuńczego na odrzucenie w jego imieniu spadku, a następnie, po uzyskaniu tego zezwolenia, złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego.

R. W. (1), postępując zgodnie z pouczeniem udzielonym mu przez notariusza, złożył w Sądzie Rejonowym w Tarnowskich Górach wnioski o zezwolenie na dokonanie czynności prawnej imieniem małoletniego syna. Postanowieniem z dnia 26 marca 2013 roku w sprawie III Nsm 864/12 Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach Wydział III Rodzinny i Nieletnich wyraził zgodę na złożenie przez wnioskodawcę R. W. (1) oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym A. W. (2). Postanowienie to uprawomocniło się w dniu 6 sierpnia 2013 roku. Ojciec małoletniego nie był obecny na ogłoszeniu postanowienia we wskazanej sprawie, gdyż przebywał wówczas za granicą. Otrzymał jego odpis. Jak zeznał R. W. (1), w czasie jego nieobecności, matka G. W. informowała go o wezwaniach do zapłaty, wskazując, iż zobowiązany jest małoletni A.. Przedstawiciel ustawowy małoletniego wrócił do kraju w grudniu 2013 roku. Nie kontaktował się z G. (...) w celu ustalenia tytułu ewentualnych zobowiązań małoletniego syna. Nie podjął żadnych dalszych czynności zmierzających do złożenia oświadczenia woli o odrzuceniu spadku w imieniu swojego małoletniego syna.

(dowody: akt notarialny rep. A nr (...) - k. 7-8, kopia postanowienia SR w Tarnowskich Górach z dnia 26 marca 2013 roku – k. 10, wezwanie do zapłaty z dnia 2 października 2013 roku – k. 11, kopia nakazu zapłaty z dnia 25 lipca 2011 roku – VI Nc-e 445825/11 – k. 12, zeznania R. W. (1) – k. 31-32)

Na rozprawie w dniu 3 czerwca 2015 roku R. W. (1) – przedstawiciel ustawowy małoletniego złożył w jego imieniu przed Sądem oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. W. (2).

(dowód: protokół rozprawy k. 31-32)

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o złożone do akt dokumenty, których wiarygodność i autentyczność nie były kwestionowane, wobec czego Sąd przydał im moc dowodu w sprawie. Za częściowo wiarygodne Sąd uznał zeznania przedstawiciela ustawowego małoletniego. Sąd dał wiarę tym zeznaniom w zakresie opisu sytuacji rodzinnej spadkodawcy, swojej i swojego syna oraz kręgu ustawowych spadkobierców. Sąd nie dał jednak wiary zeznaniom świadka w części dotyczącej przyczyn, dla których nie złożono stosownego oświadczenia w imieniu małoletniego. R. W. (1) usiłował ukryć swoje zaniedbania. Jego twierdzenia o uzyskaniu niepełnego pouczenia od notariusza względnie niezrozumieniu tego pouczenia nie znajdują potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, zwłaszcza w akcie notarialnym, z którego jasno wynika, jakiego pouczenia mu udzielono.

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek małoletniego A. W. (1) reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego R. W. (1) Sąd uznał za bezzasadny wobec czego odmówił zatwierdzenia uchylenia się przez niego od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym dziadku A. W. (2).

Wniosek o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym dziadku podlegał ocenie zgodnie z przepisami art. 1019 k.c. i 84 k.c.

Zgodnie z treścią art. 1019 § 1 k.c., jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

1. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
2. spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

W myśl § 2 powyższego przepisu, spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 k.c.). W myśl art. 84 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli (§ 1). Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (§ 2).). W przypadku oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku błąd co do treści takiego oświadczenia może dotyczyć m.in. osoby spadkodawcy, tytułu powołania, przedmiotu spadku. Należy jednak zgodzić się z poglądem, że podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 k.c.). Na gruncie art. 84 k.c. nie ma przeszkód do uznania za błąd prawnie doniosły nie tylko błędu, co do faktów, ale i błędu, co do prawa - jeżeli oczywiście dotyczy on treści czynności prawnej i jest istotny (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2012 r. II CSK 171/12). Z przepisów art. 88 § 2 k.c. w zw. z art. 1019 k.c. wynika, że prawo do uchylenia się od skutków złożonego oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo skutków niezłożenia żadnego oświadczenia wygasa po upływie terminów z art. 88 § 2 k.c.

Skoro przedstawiciel ustawowy małoletniego wnioskodawcy powoływał się na błąd, uprawnienie małoletniego do uchylenia się od skutków niezachowania terminu do złożenia oświadczenia wygasa z upływem roku od wykrycia błędu. Małoletni wnioskodawca działający przez przedstawiciela ustawowego dowiedział się o istnieniu ewentualnych zobowiązań syna pod koniec 2013 roku. Jedyne wezwanie do zapłaty stanowiące dowód w niniejszej sprawie datowane jest na dzień 2 października 2013 roku. Biorąc pod uwagę fakt, iż ojciec małoletniego wrócił do kraju w grudniu 2013 roku należałoby uznać, iż składając wniosek w dniu 3 listopada 2014 roku małoletni zmieścił się w rocznym terminie wskazanym w art. 88 § 2 k.c., dotyczącym czasowego zakresu dopuszczalności podniesienia zarzutu działania pod wpływem błędu.

Przedstawiciel ustawowy małoletniego wnioskodawcy powoływał się na błąd co do wiedzy o konieczności złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego w ustawowym terminie oraz co do samej konieczności złożenia takiego oświadczenia po uzyskaniu zezwolenia sądu. R. W. (1) wskazywał, że został pouczone przez notariusza jedynie o konieczności złożenia wniosku do sądu o zezwolenie na dokonanie czynności prawnej w imieniu małoletniego. Jego zdaniem jednak notariusz nie pouczył go o konieczności złożenia oświadczenia w imieniu małoletniego już po uzyskaniu takiego zezwolenia. Przede wszystkim należy wskazać, że zaniechanie złożenia oświadczenia woli w imieniu małoletniego w przedmiocie odrzucenia spadku nie zasługuje na usprawiedliwienie. Z § 4 aktu notarialnego stanowiącego dowód w niniejszej sprawie jasno wynika, iż ojcu małoletniego udzielono pełnego pouczenia zarówno o konieczności uzyskania zezwolenia sądu rodzinnego, jak i następczej konieczności złożenia oświadczenia woli w imieniu małoletniego. Pouczenie to zostało sformułowane w sposób jasny, nie zawierający sformułowań języka prawniczego, co mogłoby uzasadniać jego niezrozumienie. Przedstawiciel ustawowy małoletniego zrozumiał jego treść, na co wskazuje fakt złożenia wniosku do Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach o zezwolenie

na dokonanie czynności prawnej imieniem małoletniego A.. O bierności R. W. (1) świadczy fakt, iż przebywając za granicą, pomimo informowania przez matkę o wezwaniach do zapłaty, nie nawiązał on kontaktu z wierzycielem w celu wyjaśnienia istotnych kwestii. Dopiero we wrześniu 2014 roku udzielił on pełnomocnictwa adwokatowi w celu zainicjowania niniejszej sprawy, podczas gdy wrócił do kraju w grudniu 2013 roku i już wówczas wiedział o roszczeniach wierzyciela względem małoletniego syna będącego spadkobiercą dziadka A. W. (2).

W tych okolicznościach Sąd uznał, że zaniechanie R. W. (1), które doprowadziło do niezachowania terminu ustawowego sześciu miesięcy do złożenia oświadczenia w imieniu małoletniego syna uzasadnia postawienie mu zarzutu niestaranności w stopniu lekkomyślności. Wobec powyższego Sąd nie znalazł podstaw do skutecznego zatwierdzenia uchylenia się przez małoletniego wnioskodawcę od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku albowiem podstawą może być jedynie działanie pod wpływem błędu lub groźby. Zauważyć należy, że ojciec małoletniego został pouczony przez notariusza o dojściu jego małoletniego syna do dziedziczenia oraz, że w jasny, zrozumiały sposób udzielono mu pouczenia o krokach, których podjęcie konieczne jest dla odrzucenia spadku w imieniu małoletniego.

Mając na uwadze powyższe argumenty, Sąd oddalił wniosek jako niezasadny.

W konsekwencji oddalenia omawianego wniosku oświadczenie złożone przez przedstawiciela ustawowego w imieniu małoletniego wnioskodawcy o odrzuceniu spadku po spadkodawcy nie wywołuje skutków prawnych.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., obciążając nimi uczestników w zakresie przez nich poniesionym.

SSR Grzegorz Korfanty